

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази једанпут у месецу. Претплата је за целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1.

У Сомбору, 10. Јануара 1885.

Год. XVII.

ПРИЈАТЕЉИМА „ШКОЛСКОГА ЛИСТА.“

Охрабрен решењем високог србског народног Школског Савета, — којим се држање „Школског Листа“ у дужност ставља свима вероисповедним општинама нашим, које имају своју србску школу, — усудио сам се „Школски Лист“ и ове године издавати, а тиме се уједно намеравам и свима поштованим лањским предплатницима одужити.

„Школски Лист“ ће ове седамнајсте године својега објављивања сходно програму свом доносити педагогијске чланке, упутства за учитеље и школске одборе и наособни нацрт лекција из појединих наставних предмета.

Велеуважене србске педагоге, свештенике и учитеље умољавам, да би доброту имали својим ваљаним умним производима, који смерају на унапређење праве просвете у народу нашем, „Школски Лист“ поднагати, и извештаје о школи, учитељству и о учитељским скупштинама у кратком језгровитом изводу ради обнародовања достављати ми.

„Школски Лист“ за сада ће само једанпут на месец и то сваког 10. дана у месецу излазити. Претплата је за целу годину 1 форинта и 50 новчића а. вр.; а за Србију 4 динара.

Учитељи с малом платом, као и приправници и богослови добијају лист за 75 нов. Предплата се прима само на целу годину.

Лањски предплатници примиће у накнаду првих осам бројева од ове године а за остала четири овогодишња броја, нека изволе у напред само 50 новчића поштанском упутницом послати, па ће им се лист целе године шиљати. — Из краљевине Србије предплату прима књижара г. Велимира Валожича у Београду.

Поздрављајући свима пријатељима „Школског Листа“ и целокупном учитељству србском наступајуће Ново Љето, јесам

У Сомбору, 1. Јануара 1885.

Ник. Ђ. Вукићевић,

уредник и издавалац „Школског Листа.“

О ДРЖАЊУ ШКОЛСКОГА ЛИСТА.

Један од првих американских листова вели за школске листове ово :

Школски листови су једна од најснажнијих полуга за образовање народа и напредак му; а овамо су ти листови као и школе и учитељи тако уде среће, да се једва држе; те и на оно, што они за напредак народа лепог и доброг препоручују, слабо се пази, — и опет оно мало по мало продре у свет и усрећи га.

За то ваља не само учитељи и свештеници него и родитељи и општине да држе и подпомажу свој школски лист пре сваког другог, јер тим унапређују себе и своју децу и народ свој; а они учитељи и свештеници, који тај лист не држе и не потпомажу, сами себе и свој опстанак и напредак подривају, и боље би боло, да се оставе учитељства, јер тим непотпомагањем очитују, да нису за учитељство.

А шта очитују родитељи и општине лист тај недржећи и неподпомагајући? — То, да не маре ни за децу своју, ни за своју старост, нити за опстанак и напредак њихов и свој и народа свог. И опет није тако, јер нема тога ни учитеља ни пароха, нити има таквих родитеља ни општина, који не би желели себи и деци својој и народу свом најбољу срећу и напредак; него? — него су оне злеуде судбине старога оног краља Тантала, који оно улећући у права божанска би осуђен да умире од жеђе и глади, а амо му најчистија вода оздо, и најкусније воће озго до уста допираше, али по клетви ни пошто ни воде ни воћа у уста не доби. Само је Тантал стојао под оном клетвом, осудом богова, а ови се данашњи Тантали сами својом вољом осуђују.

ОДГОВОРНОСТ УЧИТЕЉА ОСНОВНИХ ШКОЛА.

Будућност сваког народа у деци му је, деца су му будућност; а у деци што вреди, то је васпитање и знање. У томе је данас снага људска.

Како је данас општа девиза: образовање за цео народ; а до овога се не може доћи другче, него само путем школе и то не оне више и велике, него ове мале основне, то се отуда види, колико је важна та мала основна школа. Она је преча од свију других већ с тога, што је основа за све, а још много више за то, што се у њој образује и учи цео народ. Важнија је од дру-

www.тих.и за то, што само она и васпитава, учи владању, поштењу, које је претежније од свега знања.

Васпитање је душа, а знања су проста снага. У васпитању је прави понос људски, знања су без васпитања више зло нег благослов. Научењаци без поштења су рафинирати зликовци; знања су само уз васпитање образованост, од које зависи напредак и лепша будућност народа. Добро васпитање уме да изведе од најпростије и најспромашније деце најизврсније људе, и тим да заснује народу најлепшу будућност; а главна школа за васпитање, то је школа основна. У тој се уче деца да буду у своје време честити људи. Могу и средње и више школе да учине нешто за бољу образованост народа, али је то врло мало, за то, што врло мали део народа полази те школе. Средње и више школе само у толико вреде за народ, у колико му дају што боље образоване учитеље, и занатлије и трговце.

С тога је основна школа уз добро уређену цркву данас у свију народа, који мисле о важности њеној, преча од свију осталих завода за држање и напредак народа. Па није чудо, што се данас сви поле свеснији људи највећма заузимају да своју основну школу најбоље удесе и снабдеју, и није чудо, што је данас општа девиза за народ : да ће онај изаћи и бити први, и остати први, који буде своју основну школу најбоље удесио, а ко ову занемари, остаће последњи и пропашће, други ће га изјести. И што овај ил' онај народ више ил' мање напредује само је с тога, што ту прву и најважнију школу своју више ил' мање пази, па зато се и држи, да је данас ваљаност ил неваљаност основне школе огледало и мерило снаге народа и његове будућности.

А сви знамо, да је та ваљаност или неваљаност основне школе управо и јединце само ваљаност ил' неваљаност учитеља у њој; те по томе се и види колика је одговорност учитеља у основној школи, и колико имају учитељи не само да уче и знају све оно, што је од знања најглавније за народ, и да томе уче децу, будући народ, него треба да их уче и владању, поштењу, и да сами својим животом буду примери и узорни владања деци и народу.

УСЛОВИ ЗДРАВЉА У ШКОЛИ.

На питање владе : Како да се очува здравље деци у школи ? предложило је централни здравствени одбор следујуће :

Осим чистоће у школи и здравих дуварова, патоса, и валане пећи, које је први услов и осим здрава места на којем има школа да стоји: треба да је у школи и у најдаљем куту толико видно, да може дете здравих очију читати и писати у одређеној даљини књиге и артије од очију, — и да је дужна општина одмах дати све школске скамије да се по одређеној мери прекоје ил нове начине, и ово да влада сама под најстрожији надзор стави, — да учитељи строги буду на то, да ни једно дете при писању и читању, ил везу и шву, ил цртању неприноси очи ближе књизи, артији, раду од одређене даљине, а то је за здраве очи најмање 35 цм.; — да се закрате све школске књиге које су печатане ситнијим писменима ил сабијенијим и дужим врстама него што је игијенски пропис за деције очи, — и да се закрати свака карирана (уздуж и попречно изленирана артија за писање, рачун, цртање и све прегледалице таке, и да се закрате црне камените таблице; — даље, да се закрати диктирање и писање лекција у школи и преписивање тих код куће; — да се ставе учитељи под најстрожију одговорност, ако неби иза свакога сата пуштали и терали децу напоље из школе, на 10—15 минута, и за то време да се школска соба на широм отворена врата и све прозоре кроз проветри, а деца напољу по коју гимнастичку игру одиграју, а пре ових по 15—20 пута што већма на пољу да предаву и онога чистог и свежег ваздуха се што већма навуку, — и најпосле: да се уведе игијенски надзор школа и деце и да се овај строго води.

НАЈБОЉЕ СКАМИЈЕ.

Од како је пре двајестину година покренуто питање о удесности школских скамија изашло је тако много поправака, да се данас једва може човек да нађе у томе, и још није ствар свршена, још непрестано излазе скамије све боље и боље. Једна међу најбољима је скамија Др. Хипауфа окружног надзорника школског у Острову. Та скамија је добила прву награду пред прошле године на берлинској игијенској изложби, и привилегију, и та се данас највише уводи у школе, разуме се с дозволом аутора, а дозвољу добије сваки, ко се писмом обрати на истог Dr. Hipauf Kreisschul-inspector in Ostrowo, и пошље 5 м. = 3 ф. за књигу: Die neue Schulbank nebst Zeichnungen und Anweisungen für die Tischler. Гвожђе што треба за 1 скамију стоји 5 м. = 3 ф., за 6 скамија је по 4 м. = 2 ф. 40 нов., за 12 ска-

мија је по 3.50 м. — 2 ф. 10 нв. Могу се добити и готове скамије и стоје према дужини 2 — 3 метра 18 — 24 марака, око 12 ф. franco Bahnhof Ostrowo, по чему се види, да је то од данашњих најбољих уједно и једна од најјефтинијих скамија, па валао би, да сви учитељи упућују своје општине кад старе скамије прекрајају или нове наручују, да се послуже том књигом и наруче такe скамије.

ИЗВЕШТАЈ

о раду поджупанијске учитељске скупштине вировитичке.

Учитељска скупштина комуналних учитеља ове поджупаније обдржавана је 9., 10. и 11. октобра 1884. по нов. у Вировитици.

Први дан т. ј. 9. октобра сакупило се учитељство у јутро у школи вировитичкој, да обави предскуштину.

Кр. школски надзорник г. Павао Орешковић поздрави сходним говором и искреним „добро дошли“ сабрано учитељство, и отвори предскуштину у 7^{1/2} сати. За тим позове учитељство, да изабере себи подпредседника, перовође и редатеља. Пошто је ово обављено, буде дневни ред следећим начином установљен: О питању задану високом наредбом од 20. фебруара о. г. бр. 1258 извештавати ће најприје г. Илија Микић учитељ из Орешца, држећи се науковне основе са једним учитељем, затим Стеван Суша учитељ из Н. Буковице, држећи се науковне основе за два учитеља, онда Јосип Шестак учитељ у Слатини о науковној основи са три учитеља, а најпослије Томо Лукачевић учитељ у Вировитици о основи са четири учитеља. По том ће известити г. Јосиф Песерл учитељ у Капану скупштину о ономе, шта је на вођарском курсу у Крижевци прошлих ферија чуо и искусио; а најпослије предавати ће практично на темељу 126. штива читанке за IV. разред „о муњини“ Томо Михаљић учитељ вировитички, и „о пчеларству“ Васа Дојић учитељ у Вођину.

После овога одпочео је редовни скупштински рад, питањем високе владе:

„Приговара се пучкој школи, да градивом науковних основа прописаних наредбом од 24. коловоза 1875. бр. 2949. преобтерећује школеку младеж. Да ли су ти приговори с педагогичко-дидактичкога гледишта оправдани, те ако јесу, како би се могле науковне основе обзиром на врст пучких школа, односно на број учитеља на појединих школâ преиначити, а да се ипак циљ пучких школâ непромаши?“

Први извешатељ Илија Микић, прочитао је скупштини своју расправу о науковној основи са једним учитељем, у којој се обширно трудио да докаже преобширност и недостатке исте, наводећи уједно и то: што, и како би се у појединима читанкама у градиву променути имало. У начелу пак био је против словнице, која је сасма преобширна за народне школе, те која би својим градивом и за гимназије довољна била. Није проти словници да се у основној школи учи, али би зато, да се

узму само елементи исте, а то нису нипошто склонице са изнимкама, сирега, састављене реченице и т. д. као што се сада у нашим читанкама налази. Надаље вели, да сви писмени саставци што се налазе у садањој читанци за 4. разред, нетребају детету, већ само најглавнији, као: рачун, намира и задужница. Гледе рачуна био би зато, да се писмено рачунство у сва четири вида с простима разломцима из основне школе испусти, јер је писмено рачунање ових, уз данашњи десетични сустав непотребно, до-чим се устмено оставити може. Природопис је по мњењу известитељевом такође преобширан, те имаде и таквих штива, која су сасма непотребна; науковна основа са једним учитељем прописује познавање главних репрезентанта из животињства, билијства и рудства у домовини, а то је преобширно означено, и то је кривља да се младеж мора преобтеретити. Предлаже уједно да се геометрија у 3. разреду учи на темељу телеса. Обуку у кућарству из основе са једним учитељем треба сасма испустити. Надаље вели да је младежи 25 сати рада недељно сувише, јер у Шлеској на средњој школи, нема више од 24 сата на недељу школске обуке, где младићи а не десетгодишња деца школу полазе.

Иза овога прешло се на генералну дебату, за коју се пријавило више говорника, који приметеше известитељу, да се неслажу с њиме у томе, што је он за испуштање појединих предмета из науковне основе. Дочим би само поједине гране учевнога градива колико је могуће стегнути се имале: а те промене да се више тичу читанке него основе. Надеље приговорише му још и то, да је преобширност науковне основе сликао тако, да ју ни једно дете није кад ро савладати, дочим је ипак могуће, само кад би метода била природна, те природним путем дете доводила, да прописано градиво савладати може. Непоричу да у основи има и таквих ствари, које деца сватити немогу, као и пр. „О кретању небесних телеса,“ „О тежи“ и т. д. И сви они, који приговарају да су деца темељем садање науковне основе преобтерећена, желе да се испусти природопис; но то бити несије. Цртање би се прије испустити могло, јер оно би само онда важило, кад би се могла у основној школи постићи вештина, која би будила у младежи чувство красоте. Но будућ да се то постићи не може, зато га и не треба. А да је словница средиште, у ком се даје формула мишљењу, и проти тому су некоји били, наводећи, да су наше народне песме спеване прије много година кад није било словнице, па их је ипак милина читати, а неуклањају се с пута ни песмама данашњих словничара. — Било је надаље говорника, који су побијали наводе известитељеве да је садања словница за основне школе преобширна, тиме, што свако дете које 4. разред ове школе сврши, не остаје код куће, већ полази и средње школе, где му је онда знатно олакшано. А осим тога основна школа учи већином за живот сељачкога сталиша, који нема прилике полазити гимназије.

Гледе природописа одговореше некоји известитељу, да у читанкама нема ништа сувишнога, већ да би се само некоја природописна штива стегнути могла. Некоји су о пет били зато: да се код појединих природина напомене још и у који род спадају, као и то, да се код главног репрезентанта сви њему слични наведу. Осим тога порекоше, да је пет сати на

WWW.UNIBS.SR

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

дан радње детету превише, кад му још остаје 19 сати дневнога одмора, а и код некојих предмета у ово 5 сати одмара се дете; те када би обука мање од 5 сати дневно трајала, то онда неби могли ону децу која код куће неуче, сасвим ништа научити.

Тиме би свршена генерална дебата и г. председник упозори сабрано учитељство, да се прелази на специјалну расправу, те позове известитеља да прочита и образложи своје резолуције. (Продужиће се).

НАПУТАК КОЈИМ СЕ УРЕЂУЈУ ШКОЛСКИ ПРАЗНИЦИ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ.

(У кратком изводу).

I. Школска година почиње по свим општим и по оним школама у Босни и Херцеговини, које од земље припомоћ добивају 20. аугуста (1. септембра) а свршава се редовно 18. (30.) јуна.

Велики школски празници трају по том од 19. јуна (1. јула) до 19. (31.) аугуста.

II. Течајем школске године имају се сматрати школским празницима: а) Све неђеље. б) Имендани Њихових Величанства 22. септембра (4. октобра) и 7. (19.) новембра.

III. Осим тога имају се у слиједеће вјерске благане ученицима дотичне вјере односно цијелому заводу дати школски празници:

а) *мухамеданцима*: 1. Курбан-Бајрам (4 дана), 2. Рамазан (3 дана), 3. Мухамедов-рођендан (Невлуди Шериф) 1 дан.

б) *Источно православноима*: 1. Нова година, 2. Богојављење, 3. Свети Савва, 4. Три јерарха, 5. Сретеније, 6. Благовијести, 7. Ђурђев-дан, 8. Мала Госпођа, 9. Крстов-дан, 10. Аранђелов-дан, 11. Ваведеније богородице, 12. Никољдан, 14. Божић од 24. (5) до инкл. 24. дец. (8. јан.), 14. Од великог четвртка до инкл. уторка по ускресу, 15. Спасов-дан, 16. Понеђељак и уторак послјије духова, 17. Храм цркве, гђе је обичај да се слави.

в) *Католицима*: 1. Нова година, 2. Света три краља, 3. Свијећница, 4. Јосиново, 5. Благовијест, 6. Ивањ-дан, 7. Свети Петар и Павла, 8. Мала Госпа, 9. Сви свети, 10. Зачеће богородице, Божић од 12. (24.) до инкл. 15. (27.) дец., 12. Ускрени празници од великог четвртка до инкл. уторка по ускресу, 12. Спасово, 14. Понеђељак по духовима, 15. Тијелово, 16. Дан прошћена у дотичној жуни, ако је обичај, да се онђе слави.

Осим тога опраштају се само католици од школскога полазка условно у слиједеће полудневе:

а) Прије подне на душни дан, ако се умјесту или у дотичној жуни служи душна миса, као и онда, ако је у дотичном мјесту обичај у тај дан гробље похађати;

б) по подне послјиједњега дана у години, ако се у мјесној цркви служи свечано благодарње;

ц) предподневи на Марково, онда у три дана молитве испред Спасова, ако у те дане бивају црквени походи.

Ако се у речене дане не служе гореозначене црквене функције, има католичка младеже долазити у школу. —

г) *Јеврејима*: 1. Пасха 4 дана, 2. Пурим 2 дана, 3. Схебнатх — Бајрам 2 дана, 4. Нова година 2 дана, 5. Дуги дан ако пада у школско вријеме, 6. Схухкот — Бајрам ако пада у шк. вријеме 4 дана, 7. Свака субота, ако у дотичном мјесту односно на дотичном заводу Јевреј: до сада нијесу на тај дан у школу долазили и ако то родитељи дотичне младежи нарочито желе.

(Наставиће се.)

ВЕРТЕН И БОЖИЋЊЕ ДРВО У ШКОЛИ СОМБОРСКОЈ.

На Бађњи дан после свечане службе Божије у три сата после подне приређена је била школска свечаност у дворани III. разреда средсредње школе Сомборске, где је г. Јован Борјановић припремио леп вертен и около њега три накићене и осветљене зелене јелке. Сви ученици народних и више девојачке школе са својим учитељима и учитељицама, приправници и приправнице учитељске школе са дечијим родитељима присуствоваху овој скромној свечаности, на коју су на позив управитеља школског дошли из цркве представници црквено обштинске, духовне и школске власти.

Свечаност је држана по следећем програму :

1. „Рождество твоје“ и „Дџва днесъ“ поје сва деца ;
2. Повест о Благовестима, приповеда једна ученица другог разреда.
3. „Богородице Дџво“ поје ученице основне женске школе.
4. „Рођење Христово“ приповеда Иван Јовановић ученик II. разр.
5. Сви јазыци воспещяте рукама“ поје ученице осн. женске школе.
6. Повест о анђелима како слављаху Бога и о пастирима витлејемским,“ прича Љубица Ползовићева ученица II. разреда.
7. „Слава во вышних Богу,“ поје сви ученици и ученице.
8. „Мудри волеви“ приповеда Влада Грујић ученик II. разреда.
9. Ликуй днесъ Сионе“ поје сви ученици.
10. „Бежање у Египат“ приповеда Катица Понићева ученица II. р.
11. „Витлејеме славни граде,“ поје ученице основне женске школе.

После тога узео је реч управитељ школски Никола Ђ. Вукићевић и разјаснио је деци значење вертена и Божићње јелке, говорио им је о светлости, која је засијала свету из витлејемских јасала, и упутио их је, да се сећају ове светковине и да примају радо науку вечнога живота, која им се у православној цркви и у школи србској даје, на да је добро упамте и по њој се владају на радост својих родитеља и на праву и трајну срећу своју, свога рода и обшества.

Свечаност се завршила складним појањем песме : „Бгда приде конецъ вѣка“ коју су приправнице лепо одпојале.

Држимо да би на овај начин ваљало, да се у свакој школи Србској бађње вече прослави и да ова светковина најбоље може заменити дојакосње ношење вертена, које се на многи мести изопачило.

В.

СПОМЕН МАРКА БИКАРА ДОБРОТВОРА ШКОЛСКЕ МЛАДЕЖИ.

Познато је читаоцима „Школскога Л. ста“ да је Марко Бикар негдашњи трговац и грађанин Сомборски пре две године установио закладу за набавку обуће, одеће и школских књига за сиромашну србску децу у Сомбору. Заклада ова састоји се из две штедионичне деонице под бр. 158. и 183. и из 24 акције сомборске трговачке и занатлијске банке под бројем: 255., 257., 259., 260., 264., 265., 266., 375., 470., 471., 607., 608., 816., 817., 818., 819., 976., 1369., 1370., 1394., 2395., 1396. и 1397. Штедионичне акције имају вредност свака од 800 фор., а банчине од 140 фор. — Господин Урош Јовановић извршитељ тестаментa завештатељевог унео је у благајну србске црквене општине сомборске 9. децембра 1883. године горње деонице и из прихода од њих за годину 1884. издала је црквена општина на набавку књига школских и обуће за сиромашну србску децу 420 форинти. Књига је набављено за 50 ученика у подпуној школској потреби по разредима, а књиге су те добро укорене, са штампилем црквене општине снабдевене и на потребу најсиромашнијој школској деци у почетку ове школске године раздате а по свршетку године ће се покупити и опет другима у своје време предати. Осим тога набављено је прошле јесени за децу 48 пари нових чизама, 33 пара паглавака и 78 пари нових ципела, свега 159 пари обуће. Та је обућа ученицима и ученицама средњег и црвеначке школе 1. децембра, а ученицима селеначке школе 2. децембра јавно раздата, а у своје време послата је известна количина за сиромашне ученике салашких школа Сомборских.

На Отцево 22. децембра држан је најпре свечани школски спомен покојном добротвору младежи наше Марку Бикару у овдашњим народним школама, којом је приликом у средсредњој мушкој и у вишој девојачкој школи у присуству свију учитеља и учитељица управитељ истих школа изговорио неколико речи у спомен, а ученици су се помолили Богу за покој душе добротвора свога одчитавши молитву господњу и одпојавши: „Со свјатъми упокой.“ За тим је обдржана у успенској цркви служба и парастос за душу покојног Марка Бикара и освећен је великољепни надгробни споменик над могилом покојнога добротвора. Тој свечаности присуствовао је председник црквене општине, школског одбора, местни школски управитељ и учитељи народних и више девојачке школе и много народа, особито из занатлијског стања.

Господин Урош Јовановић кр. грађанин и испитани србски народни учитељ, као извршитељ тестаментa најточније и најсавестније је последњу вољу добротвора народног извршио, а сврх тога је њему великољепан споменик подигао и овај спомен учинио. По завештању ће се одсада сваке године на Марков дан у св. Ђурђевској цркви Сомборској држати служба Божија и парастос за покој душе Марка Бикара, на коме ће и школска младеж присуствовати, а добротворство врлога овог србина одржаће спомен његов у овдашњем народу и у сомборским србским школама докле траје света и века. Нека се имућни срби и србкиње, које немају од срца порога, угледају на овога врлог добротвора, па нека сваки

у свом месту овакав вечити спомен себи остави, какав је доброчинством својим себи у Сомбору оставио вечити спомен неумрли добротвор овдашње српске школске младежи Марко Бикар. В.

ОКРУЖНИЦА ПРОТОЈЕРЕЈИМА ЕПАРХИЈЕ ТЕМИШВАРСКЕ.

Славни енарх. школски одбор у Темишвару под бројем 203. расписао је следећу окружницу протојерејима исте епархије, коју овде од речи до речи увршћујемо :

„Овоепархијски школски одбор препоручио је још год. 1881. услед наредбе високосл. нар. ц. шк. Савета бр. 29—53. ех 1881. свима подручним црквеним општинама, које имају вероисповедну школу, држање „Школскога Листа“; али општина је ових тако мало одазвало се, да лист једва може да се одржи; па пошто је то једино гласило, и једно од највећих средстава за унапређење народне школе; то је високосл. нар. црк. школ. Савет окружницом својом од 1. октобра о. г. ад бр. 102. и 104—87. ех 1884. овоепархијски школски одбор позвао, да стави свим коликим општинама свога подручија у дужност држање реченог „Школског Листа“ за школску архиву, коју имају учитељи чувати, а уредништво листа упућено је, да има један примерак листа свакој тој општини уредно слати; ово епархијском школском одбору пак стављено је у дужност, да по пријави уредништва, где устреба, од дотичне општине из црквене касе даде утерати наплату за лист. Уједно је и енарх. школски референт упућен, да се приликом прегледања школа увери о држању и чувању листа.

Услед чега овим се позивате, да известивите о преднаведеној наредби високосл. нар. црк. шк. Савета свеколике подручне Вам црквене општине, исте позовете и упутите, да „Школски Лист“ почињући од 1. Јануара 1885. пак и у напредак држати имају, те да на ту цел предплату за лист за 1885. годину у износу од 1 ф. 50 нов уреднику истог листа Н. Ђ. Вукићевићу у Сомбор, прислати не пропусте. „Школски Лист“ излазиће од идуће године уредно по једанпут сваког месеца, а цена је листу тако незнатна, да га свака, па и најмања цркв. општина наша лако може држати. — Из седнице енарх. школ. одбора, у Темишвару 15. нов. 1884. држане. Подпис Архијереја.“

БЕЛЕ ТАБЛИЦЕ.

Има већ дуже времена, од како се виче на ове обичне црне школске дечије таблице, да јако уде виду дечијем; па већ има читавих округа, где су ове таблице сасвим избачене из школа, а на њихово место уводе се нове беле таблице; а где ових још нема, опде се уче деца писати плајвазом по артији, јер се доказало, да је ово много пробитачније за очи дечије, него писање по црним таблицама.

Те беле таблице праве се сад и у Аустро-Угарској. Прави их по упутству горушког учитеља Ајзенколба фабрика Земанова у Пилзну у Ческој. Хоће ли се ове нове таблице утврдити, то ће се још видети. За сада их многи учитељи уводе и хвале: да су јефтиније од досадањих цр-

них, и да се не могу разбити, и нетребају дрвеног оквира који смета руци при писању, а може се писати по њима сваким плајвазом и после то влажном крпом лако и лепо убрисати, па с тога су много удесније за учење писања.

За то би ваљало да се и наши учитељи заузму за ове нове беле таблице. Могли би се рад пробе обратити писмом управо на учитеља Eisenkolb zu Gorusa in Böhmen, или да упуте наше трговине на фабрику Zemanu zu Pilsen in Böhmen, па да се и код нас окушају, да ли су доста боље од досадањих црних школских таблица.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(*Православни катихета у Загребу*). Његово ц. кр, апост. Величанство благоизволило је превишњим решењем од 17. децембра 1884 премилостиво дозволити, да се за вероисповедну наставу православне младежи у гимназији, реалци, и учитељским школама у Загребу намести засебан учитељ вере с платом установљеном за учитеље средњих училишта у Хрватској и Славонији.

(*Хрватски учитељски дом*). На предлог г. Ивана Филиповића председника хрватског педагогијско књижевног збора у XII. главној скупштини истога збора донешени, почело се договарати хрватско учитељство о подизању свог учитељског дома у Загребу. У хрватском учитељском дому усредоточена би била сва учитељска друштва хрватска, ту би се држали састанци, договори и забаве, ту би смештене биле збирке учитељске и писарнице; ту би и сваки поједини учитељ кад у престолницу земље дође, налазио угодно становање уз одређене услове; такав би дом пружао учитељству хрватском још и многе друге моралне користи, а дигао би углед учитељства међу грађанством престолнога града и крепио свест, понос и поуздање у учитељству. У троједној краљевини броје на 3000 учитеља, па ако буде сваки на ову цјел прилагао моћи ће се за неколико година ова замисао остварити. Управљајући одбор хрв. педагогијског књижевног збора путем свог гласила „Напредка“ позива све учитеље и остале родољубе на уписивање прилога за грађење „учитељског дома.“ Прилози ће се с благодарношћу примати, а за десет или више форинти, који се уједанпут или у петогодишњим оброцима положи, добија приложник деовицу, којом ће постати учесником свију угодноности скопчаних са истим домом. Принесци се шаљу г. Анти Ирголићу учитељу у Загреб.

(*Наименовања учитеља*). Јован Јовановић управљајући учитељ на комуналној школи у Ковину, потврђен је у истом звању. Учитељи гимназије у Пожеги г. Петар Марковић, у Вараждину г. Иван Милчетић и учитељ кр. реалке у Осеку г. Димитрије Марковић уз стално потврђење у служби добили су наслов професора. — Марија Томашевићева привремена учитељица у Батајници, и Софија Војводићка рођена Мајсторовићева привремена учитељица у Србу, наименоване су за праве учитељице у истим местима. — Живан Лубен привремени учитељ у Голубинци и Драгутин Матијевић привремени учитељ у Богдановци наименовани су за сталне учитеље у истим местима. — Љубомир Трбуховић наместни учитељ

Ступовачи, Душан Плавшић заменик учитељски у Јакову наименовани су за привремене учитеље у истим местима. — Сава Секулић премештен је за учитеља у Дољни Богичевци. — Госпођице Теодора Ракићева из Бајше и Анка Поповићева из Новог Сада испитане србске народне учитељице, добиле су учитељска места у краљевини Србији, и то прва у селу Ракинцу у пожаревачком, а друга у Врелу у ваљевском округу.

(Премештања у више плаћевне разреде). У варадинском округу премештени су у први плаћевни разред г. г. учитељи: Живко Бута у Ст. Бановци и Чедомир Вукајловић у Јамини; у други разред: Милан Гајић учитељ у Н. Сланкамену, Димитрије Гудурић учитељ у Адашевци, Светозар Јовановић учитељ у Батајници, Васа Милутиновић у Бешки и Милош Видаковић у Крчедину; у трећи разред: Даница Црнобарићева у Кузмину, Ђура Јаношевић у Војки, Матеј Павловић у Ст. Сланкамену, Олга Петковићева у Ст. Бановци, и Милева Петровићева у Војки.

(Умировљење). Васо Прибичевић учитељ грађанске школе у Костајници постављен је у стање мира.

(Припомоћ из држ. мировинског учитељског фонда). Госпођа Рахила рођена Гавриловића удовица велезаслуженог учитеља новосадског покојног Арона Михајловића добила је годишњу припомоћ од 80 фор. а за двоје малољетне деце њене одређена је годишња припомоћ од 50 форинти.

(Подизање школа у Палестини). Патријарх јерусалимски Никодим својски настојава око тога да се православне грчке и арапске школе у Палестини у добром реду одрже. Он је у течају прошле године полазећи православне цркве у Палестини том приликом сваку школу походио, прегледао и децу испитивао, а уједно је том приликом народ световао, да децу у школу шаље. Где није било досада школа, наредио је да се што пре отворе о трошку патријаршије.

(Оснивање манастирских школа на острву Кипру). Архиепископ кипарски Софроније позвао је народ да у манастирима тога острва подиже школе, које ће се уз малене прилоге народње о трошку манастирском издржавати.

(Школе грчке у Цариграду). У Цариграду где станује 300,000 православних грка има 88 грчких школа и у њима 13 992 мушке и 4941. женске деце. Грчко друштво у Цариграду троши на школе годишње два милиона драхми. Осим школâ имају грци у Цариграду 8 библиотекâ и у њима 34.000 свезака књига.

РАЗНО.

(На жртвеник народне просвете). Његова Преузвишеност господин Арсеније Стојковић епископ Будимски, осим листа што за себе држи, изволио је предплатити ове године још два примерка као дар за србске народне школе, од којих се један шаље србској школи у Збегу, а други србској школи у Новом Сентивану, месту рођења Његове Преузвишености.

Најиречастнији г. Сава Стојчевић архимандрит кувештински осим листа што за себе држи, изволио је предплатити на „Школски Лист“ за г. Бранка Влашкалића учитеља у Грабовцу (манастиру), и за г. Јефту Караџца учитеља у Кручици.

Врли родољуб г. Лука Л. Јовановић кр. брзојавни надчиновник у Загребу, давнашњи пријатељ „Школскога Листа,“ предплатио је и ове године за „Школски Лист“ за школу у Босанском Шамцу, и за учитеље србске у Бремену и у Дољној Нани у будимској епархији.

Благор. госп. Др. Илија Вучетић председник србске црквене општине у Новом Саду предплатио је један примерак „Школскога Листа“ који се шаље на дар г. Петру Котуру учитељу у Д Рајићу, и благор. г. Др. Лаза Станојевић председник м. школ. одбора у Новом Саду, предплатио је један примерак „Школскога Листа,“ који се шаље на дар г. Љубомиру Трбуховићу учитељу у Ступовачи у Хрватској крајини.

(Гвоздена пера). Од данашњих гвоздени пера је за обично побрже писање најбоље оно с надписом J. Derffel Nr. 275 што га прави бечка фабрика Carl Kuhn & Co. О том перу изражују се с највећом похвалом бечки ц. професори Грајнер и Клапе, којих су пера била прва. Па нека су та Дерфлова пера и нашим учитељима овим најтоплије препоручена, и нека ишту од својих трговина, да и ових пера донесу.

(Архијерејски сабор у Кијеву) држан је од 5. септембра до 5. октобра пр. г. под председништвом пресвештеног Платона митрополита Кијевског а у присуству 11 епископа из малоруских предела. Сабор се овај саветовао о предузимању мера противу ширења штундизма. Ово је нова секта, коју су у Русији неки занешењаци започели, желећи народ од православља одвраћати (као у нашим крајевима Назарени). Решено је на горњем сабору, да се свештенству у строгу дужност стави, да сваке недеље и празника тумачи народу свето еванђеље и да проповеда слово Божије на простом народу разумљивом језику, и да се свештенство својски стара о васпитању и образовању младежи у духу православне цркве и у хришћанској благоварности, а држава да се умоли, да материјално стање свештеничког реда поправи и у добар ред доведе, како би свештенство од сада једино пастирском звању свом себе посветити могло.

(Кућа за занатлијске и трговачке научнике у Липскоме). Како се опазило, да у новије време научници трговачки и занатлијски почеше за рана неуредан живот водити; то је друштво за унутарњу мисију у Липскоме основало завод, у коме ће научници са стране за 300 марака годишње плате добијати уредан стан, храну, васпитање, наставу и очински надзор, да уредан живот воде и да се у туђем месту сачувају од неваљалства и одрже у чистоти, благоварности и побожности. Завод се овај зове по немачки „Lehrlingsheim,“ и желити је да се одржи и за углед послужи таким заводима у трговачким и занатлијским градовима.

(Страховите посљедице пијанства). Статистичка дата показује, да је између осуђеника због убијства, туче и крађе обично 46% пијанаца; из међу махнути има до 40% који су због пијанства зла тога допали; највише зала, крађе, убијства и самоубијства почини се у пијаном стању и то на жалост у недељне и празничке дане и први дан после празника, кад се људи неразборити у биртијама страстима отдају. Кад је овако код других народа, да како мора бити код нашег народа у Бачкој, Банату и Срему, где, на жалост, у новије доба пијанство све више маха отима, па материјално и морално народ нам упропашћује!

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

(Дубока старост). У Русији у селу које се зове „Николајевскаја“ у губернији саратовској живи један старац по имену Казин. Он је рођен још 1694. године за владе цара Петра великога, и сад му је управо 190 година. Он је већ јако ослабио и изнемогао, али још по мало види и чује. Имао је 35 деце, од којих живи 120 унучади, 86 праунучади, 23 праунучета другога и 20 праунучади трећега степена. II.

НОВЕ КЊИГЕ.

„Трећа читанка за трећи разред основнијех школа саставио Стево Чутурило. Панчево 1885. Наклада књижаре браће Јовановића.“

„Весели двори Иве Зорице од Милована Видаковића (са сликом писатеља), прештампани садашњим језиком и новим правописом. Издање књижаре браће М. Поповића у Новом Саду 1885. Цена 80 новчића.

„Мали одломак из мојега пчеларскога живота и београдска пчела туђица, писао Јован Живановић, у Н. Саду штампарија А. Пајевића 1884.“

„Јастребић против грличића приповедка Сватоплука Чех-а, превео с чешкога Срета А. Поповић. Београд, 1884. Издање књижаре В. Валожића, цена 1 динар.

НЕКРОЛОГ.

Ђорђе Петровић свештеник у Срп. Пардању. — У очи св. Николе пр. године сахрањен је уз велико саучешће народа у Пардању, честити, примерни и учени српски свештеник Ђорђе Петровић. Покојник је после свршене богословске науке био чиновник код ц. кр. котарског суда у Чакову, па и у Руми. Око 1861. ступи у свешт. чин, у коме је све до смрти своје као најдостојнији слуга Вожји, народа и цркве своје остао, сејући свуда љубав, врлину и побожност. — Поред овога позива одправљао је у више пута и учитељско звање у истоме месту. Но осим свега му је највећа заслуга у томе, што је од последњих 38 година радио на прикупљању ботаничка српска материјала и скоро и довршио своју огромну ботанику на срп. језику, каквој по ваљаном садржају и изради једва да ће се и у просвећенијих народа равне наћи. — Када су му лекари забранили сваки умни рад, заплакао се и рекао: „Та немојте ме са мојом ботаником бар растављати.“ Он је написао и већу граматику српску за Немце и Маџаре. Пратио је у своје време економски лист „Сељак“ и редовно на њему радио. У месту је био више од 20 година властелински рачуновођа, а у последње време и књиговођа у штедионици. — То су све знаци, да покојни Ђока беше право злато, које свој сјај из скромности никојом приликом на светски пазар изнапало није; он је живио само за своју цркву, парохијане, школу, ботанику, општу економију и особено још за вртарство.

Мир нека је духу овога скромнога слуге Божијег, на којег би се многи и многи Србин угледати могао!

Ј. К. Б.

Народни добротвор Христофор Шифман бивши управитељ властелинства комлошкога, преселио се у вечност 12. Децембра п. г. Покојник је своју љубав према просвети народној засведочио, основавши још за жи-

вота закладу за две стипендије, једну за изучавање педагогијске, а другу за изучавање уметничке струке. Овом закладом рукује Матица Српска. Споменути нам ваља, да је Шифман и „Школски Лист“ од почетка свагда редовно држао. Нека је овом родољубивом покојнику вечна успомена !

Емил Чакра ревностни књижевник србски и члан Матице, преми-нуо је у Новом Саду 20. Дек. п. г. у 48 години својој. За младости путовао је по Црној Гори и другим славјанским земљама, био је жарко одушевљен за благо србства и славјанства, као уредник часописа „Словенка“ био је познат у целом славјанству. Најзнатнија му је расправа о Ђурђу Бранковићу. На народно позориште још у младо своје доба жртвовоа је 1000 ф. Оставио је после себе ојађену удовицу, седам синова и једну ћерку.

Јован Антић, испитани учитељ и помоћник код оца свога Уроша Антића остарелог србско-народног учитеља у Риђици (Леђену) у Бачкој, упокоио се 1. Децембра п. г. а следећег дана сахрањен је уз велико саучешће становника риђичких, без разлике вере и народности. Покојник је био тек у 22-ој години живота, а свршио је учитељску школу 1883. у Сомбору, где је и испит о учитељској способности положио.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЛСКА МЕСТА.

Тражи се учитељ у Рудни; плата је 385 фор., стан с баштом, 5¹/₂ ланаца ораће земље и 1¹/₂ ланца за башту. Рок избора 13. Јануар 1885. Проситељи могу бити само они, који су у Сомборској учитељској школи за учитељство оспособљени. Школа је вероисповедна србска. Молбенице се имају до горњег рока поднети председништву местног школског одбора у Рудни.

У србској дољноградској школи у Панчеву, установљено је место за учитељицу женскога рада и расписан је стечај. Наставни је језик србски, али се тражи и знање мађарског језика. Плата је 200 фор., и 60 ф. у име станарине. Молбенице с нуждним доказима имају се управити на вис. кр. угарско министарство за богочаст и јавну наставу, и управном одбору сл. кр. града Панчева до последњег Јануара по новом предати.

На комуналној школи у Уљми тражи се учитељ. Наставни је језик србски, али се захтева да се и мађарски језик из основа учи. Плата је 300 форинти, стан и 4 хвата дрва. Молбенице на мађарском језику а сведоче у мађарском одостовереним преводу имају се поднети управном одбору темишварске жупаније до последњег Јануара 1885. по новом.

Тражи се трећи учитељ и црквени певац за кр. окружну казниону у Вацу. Овај мора бити православне вере, вешт у мађарском, србском и романском језику. Дужност му је седмично у 24 часа сужне у предметима за основну школу прописанима обучавати, а недељом и празником у капели православној на богослужењу србски и романски читати и појати. Плата је месечно 50 форинти. Молбенице се имају управити до последњег Јануара 1885. по новом, по овим насловом: „Királyi kerületi börtönigazgatósághoz Vácon.“

Тражи се учитељ у православној србској вероисповедној школи у

Мостару. Плата је 600 фор., стан, 30 фор. у име дрварине, и добиће 30 фор. путна трошка. Учитељ ће дужан бити у цркви за једном певницом појати и децу у појању обучавати. Молбенице се имају до 30. Јануара по старом поднети привременој управи православне обштине у Мостару.

Траже се учитељи и појци православне вере у Дописину (пошта Ченин), у Кућанци (пошта Дољни Михаолац), у Сухој Млаки (пошта Слатина). У сва три места је плата 350 фор. уз стан и огрев. Молбенице на високу хрватску земаљску владу имају се управити и путем надлежне власти дотичном местном школском одбору најдаље до последњег Јануара по новом послати.

Тражи се учитељ православне вере и појак: у Мохову (у Срему); плата је 350 фор. стан, врт и огрев; у Лонцици (пошта Нашице) на новоосновној комуналној школи; и у Бјелој (код Дарувара), плата је на оба места 350 фор. стан и огрев. Рок пријаве последњи Јануар по новом. Молбенице на високу земаљску владу имају се управити и горњег дана дотичном местном школском одбору путем надлежне власти доставити.

У комуналним школама у Могорићу и у Радучу у котару госпићком и у Корјеници котару Завалском (у Хрватској), траже се учитељи до 31. Јануара по новом. Плата је 350 фр., стан или станарина, огрев и петогодишња повишица са 10%, као и право на мировину.

ЈАВНА ЗАХВАЛНОСТ.

Отличним србским народним учитељима и учитељицама, као и свршеним приправницама и другим пријатељима из свију србских крајева, који су ми о Никољу имен дан и крстно име, а данас нову 1885. годину честитали, нисам у стању због мојих званичних послова појединце захвалити. С тога им овом приликом на њежној пажњи и пријатељском сећању њиховом најусрдније благодарим и од свег срдца желим, да заједно са својим најмилијима у наступајућој години сваку срећу и благослов Божији уживају служећи савестно народу србском.

У Сомбору, 1. Јануара 1885.

Н. Ђ. Вукићевић,

србске учитељске школе сомборске управитељ.

 Подпуни екземплари „Школскога Листа“ могу се добити од 1881., 1882. и 1883. године по цену од 1 форинте. Ко купи сва три горња течаја, добиће их за 2 ф. 50 новчића.

Н. Ђ. Вукићевић,

уредник и издаваатељ „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

Штампа Ф. Битерман.